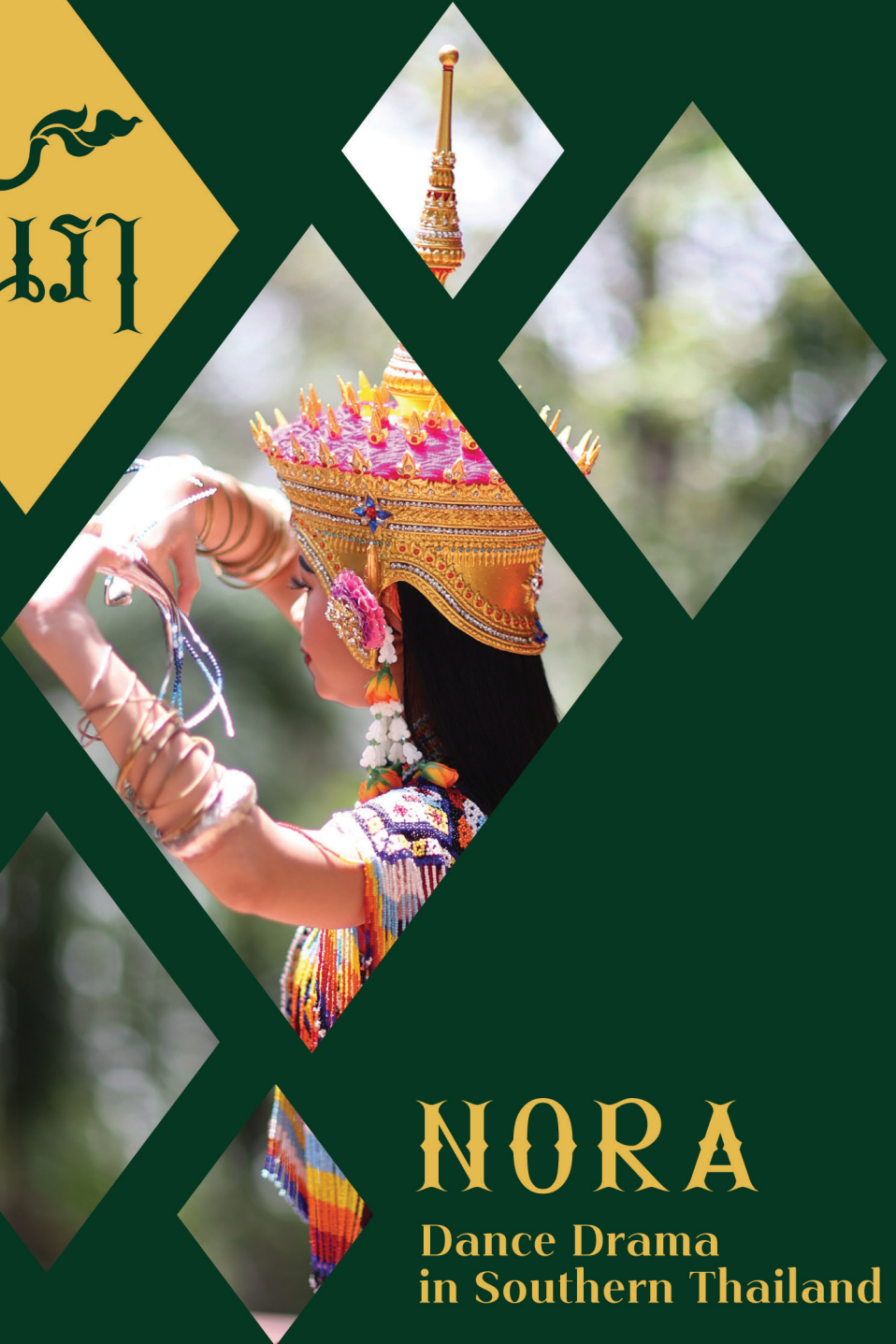

โนรา

NORA

Dance Drama
in Southern Thailand

โนราคืออะไร

What is Nora?

โนรา หรือ มโนราห์ เป็นศิลปะการแสดงท้องถิ่นที่ผูกพันกับชีวิตของคนใต้มาช้านาน เป็นการแสดงที่มีแบบแผนร้ายรำและขับร้องที่งดงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีดนตรีเป็นลูกคู่เล่นรับ - ส่งตลอดการแสดง ผู้รำโนราสวมเครื่องแต่งกายที่ทำด้วยลูกปัดหลากสี สวมปีกหางคล้ายนก เทร็ดทรงสูงต่อเล็บยาวทำด้วยโลหะ การแสดงโนราเป็นที่นิยมและถือปฏิบัติแพร่หลาย ในชุมชนรอบๆ ทะเลสาบสงขลา อีกทั้งแพร่กระจายความนิยมไปตลอดสองฟากฝั่งของคาบสมุทรอินโดจีน ทางตอนเหนือมีคณะโนราแสดงขึ้นไปถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนทางตอนใต้มีคณะโนราสองภาษาที่ยังคงแสดงอยู่ในเขตสามจังหวัดภาคใต้ และมีการแสดงของชุมชนไทยในรัฐตอนเหนือของสหพันธรัฐมาเลเซีย ได้แก่ กลันตัน เกดดาห์ ปะลิส และปีนัง

โนรามีรากสืบทอดมาจากความเชื่อและพิธีกรรมบูชาครูและบรรพบุรุษ ผู้สืบเชื้อสายโนราจะรวมตัวกันเพื่อประกอบพิธีบูชาบรรพบุรุษของตน ขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย โดยพิธีกรรมโนราเป็นสื่อที่ใช้ศิลปะในการเชื่อมต่อประเพณีความเชื่อที่รับสืบทอดจากบรรพบุรุษมาสู่คนรุ่นปัจจุบัน พิธีกรรมนี้ยังเป็นการไหว้ครูและประกอบพิธีครอบโนรารุ่นใหม่ รวมถึงรักษาโรคภัย แก้นบน เสรมิสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคคลผู้สืบเชื้อสาย ครอบครัว และชุมชนที่สนใจ ตลอดจนช่วยอำนวยอวยพรให้แก่ผู้เข้าร่วมพิธีทุกคน

Nora or *Manorah* has long been embedded in the cultural life of southern Thai communities. This widespread tradition of folk performance is a unique type of dance - drama done by performers wearing colourful beaded, bird - like costumes with ornate crowns, long removable metal nails and decorative tails as they dance and sing expressively with the rhythmic music of a small ensemble. This complex tradition has been centred in the town and villages around Songkhla Lake, from where it spread north to Prachuap Khirikhan province in modern Thailand and south along the Malay peninsula to Kelantan, Kedah, Perlis and Penang states with migrating Thai families.

Nora derives from community rituals in Southern Thailand that assemble families who perform Nora to honour their former Nora masters and expel harmful spirits. As a central part of a vital community ritual performance, Nora helps the community to re - connect to its ancestors, to keep strong and to reconstitute itself by initiating new Nora dancers, healing illnesses, reconciling communal disorders and blessing all participants.

โนราโรงครู

Nora Rong Khru

ในพื้นที่ลุ่มทะเลสาบสงขลา ผู้คนที่อาศัยในพื้นที่นี้ให้ความสำคัญกับบรรพชนสายแม่ (matrifocality) การนับถือผีสายแม่สะท้อนความรักความผูกพันตามสายเลือดเกิดเป็นการนับถือผีบรรพชน (ancestor worship) ในสายแม่ อันเป็นความเชื่อเรื่องโลกหลังความตายแบบคนอุษาคเนย์ เชื่อในเรื่องการกลับมาเกิดในสายเลือดเดิมของตน การเข้าทรงโดยลูกหลาน เรียกว่า “โรงครูหรือลงครู” เกิดขึ้นเพื่อเป็นพิธีกรรมในการเชื่อมต่อภพโดยมี “นายโรงโนรา” เป็นผู้ใช้ศิลปะการร้องรำและไสยศาสตร์เพื่อเชื่อเชิญ พิธีกรรมนี้เป็นไปเพื่อยึดโยงและชั้นเกลียวญาติในสายเลือดให้เข้มข้น มีนัยแฝงเส้นทางสังคมที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มผู้สืบเชื้อสายโนรา

People living in the Songkhla Lake basin revered their female ancestors and treated them as the main spirits of their families and communities. Their matrifocal ancestor worship resembles beliefs found elsewhere in Southeast Asia, where ritual performances often include spirit mediums entering into trance. This permits the world of the ancestral spirits to interact with the world of living descendants. In the Songkhla Lake basin, the sacred performances which connect the afterworld to the world of the living through trance and ritual are known as “Rong Khru.” Rong Khru is named for the specially-built temporary halls (Rong) where these ritual performances are staged for one’s ancestors and masters (Khru). Some call the ritual “Long Khru,” meaning “the descent (Long) of the [former] master [into the spirit-medium]” during the trance sessions, which is a key part of the ritual.

โนราในปัจจุบัน Nora Nowadays

โนราเป็นศิลปะการแสดงที่มีการร่ายรำที่ทรงพลังงดงาม มีชีวิตชีวา การขับร้องใช้ภาษาไทยถิ่นใต้พร้อมกับดนตรีประกอบจังหวะที่เร้าใจ รวดเร็ว เครื่องแต่งกายมีความวิจิตรประณีตสร้างสรรค์

Nora is a lively and acrobatic form of dance drama and improvisational singing in the local Southern Thai dialect. It is accompanied by strongly rhythmic music and elaborate costumes which embody a distinctive life force in Southern Thailand.

การแสดงโนราเพื่อความบันเทิง นักแสดงหลักจะขับบทกลอนดั้งเดิม มีการสืบทอดแบบมุขปาฐะและต้นสดบทกลอนที่สัมพันธ์กับโอกาส ในการแสดงมีดนตรีและลูกคู่ร้องรับเป็นช่วงๆ มีการร่ายรำด้วยลีลาที่งดงาม ทั้งยืดหยุ่นและเข้มแข็ง มีการแสดงเป็นชุด มีการขับร้องและร่ายรำประกอบการแสดง นิยมแสดงเรื่องราวจากนิทานท้องถิ่น นิทานชาดก ๑๒ เรื่องที่ชาวบ้านชื่นชอบ โดยเฉพาะเรื่องพระสุธนและนางมโนราห์ วงดนตรีโนราบรรเลงดนตรีด้วยจังหวะที่คึกคัก ฉับไว เร้าใจ ทั้งผู้แสดงและผู้ชม เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่ ซึ่งให้ทำนอง นอกนั้นเป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กลอง ทับ โทณ โหม่ง ฉิ่ง และแตระ

Performances normally include a long oral invocation, followed by a performance centring on a lead character who dances with vigorous and elaborate movements of legs, arms and fingers. The lead Nora performer sings and dances scenes that are usually based on Buddhist Jataka tales – stories about the former lives of Lord Buddha – or those tied to legendary heroes, Phra Suthon and Manohra. The music ensemble plays highly rhythmic and fast - paced southern music, with the Thai southern oboe providing the melody and strong rhythms produced by drums, gongs, cymbals and wooden clappers.

ผู้ถือครองและผู้ปฏิบัติ Bearers and Practitioners

ปัจจุบันโนรามีการสืบทอดสายตระกูลหลัก ๕ สาย ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ ๑) สายโนราฟุ่มเทวดา ๒) สายโนราแปลก ท่าแค ทั้งสองสายตระกูลนี้อยู่ในจังหวัดพัทลุง ๓) สายโนราแป้นเครื่องงาม ๔) สายโนราเดิม - วิน - วาด ในจังหวัดตรัง และ ๕) สายโนรายก ทะเลน้อย ในจังหวัดสงขลา สายตระกูลโนราทั้ง ๕ สายนี้สืบทอดความรู้และทักษะมาจาก ๑๒ สายตระกูลในอดีต โดยสายตระกูลเหล่านี้เป็นที่รวมของคณะโนรา ซึ่งแต่ละคณะประกอบด้วยนักแสดง นักดนตรี ผู้ประกอบพิธี ช่างทำเครื่องแต่งกาย ช่างทำฉาก และช่างทำเครื่องดนตรี

ผู้ถือครอง คือ ครูโนราอาวุโสที่ได้รับการสืบทอดจากผู้ก่อตั้งของสายตระกูลโนรา แต่ละสายตระกูลจะตกทอดขนบโนรา และหน้าที่รับผิดชอบให้แก่ทายาท โดยหน้าที่ของครูโนราจะประกอบด้วยการประกอบพิธีกรรม ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะหรือนายโรง เป็นตัวหลักในการแสดงร้องนำและรำย่ำ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ปรึกษาให้แก่สมาชิกในคณะ ตลอดจนทำการถ่ายทอดการเรียนการสอนให้กับผู้ใส่ใจทั้งในชุมชน ในโรงเรียนและในระดับอุดมศึกษา

There are five main lineages currently practicing Nora in Southern Thailand, namely, 1) Phum Theva and 2) Plaek Tha Kae – both based in Phatthalung province; 3) Paen Krueng Ngam and 4) Term - Win - Wad – both based in Trang province and 5) Yok Talay Noi – based in Songkhla province. These five lineages inherited knowledge and skills from twelve earlier Nora lineages. Each of these lineages has troupes with its own performers, musicians, ritual masters, costume and set makers, and instrumentalists.

The senior - most masters are bearers of the Nora tradition. Each lineage has inherited a distinctive Nora performance tradition and duties from its lineage ancestors. These masters perform Nora rituals, lead troupes, act as lead singers and dancers, serve as ethical exemplars and mentors to troupe members, and often teach Nora in schools and higher education.

สำหรับผู้ปฏิบัติโนราประกอบด้วยนักแสดง นักดนตรี ช่างฝีมือที่เกี่ยวข้อง และลูกหลานทาง วัฒนธรรม ที่มีส่วนร่วมในพิธีกรรมของโนราทั้งหมด ไม่ว่าจะ เป็นนักแสดงหรือไม่ก็ตาม รวมถึงครูและ นักเรียนในระบบการศึกษาและในชุมชน

แต่เดิมโนราแสดงโดยนักแสดงชายเท่านั้น แต่เมื่อมีการสอนถ่ายทอดศิลปะโนราในสถาบัน การศึกษา และต่อมาในโรงเรียนทุกระดับชั้น เปิดโอกาสให้ผู้หญิงและเด็กทุกเพศทุกวัยได้ศึกษา ศิลปะของโนรา ทั้งดนตรี การรำร่าย การขับร้อง และงานฝีมือลูกบิด ทุกวันนี้จึงมีคณะโนราที่เป็น คณะผู้หญิงล้วน มีครูชายและหญิงที่จบการศึกษา จากสถาบันสอนโนราในหลักสูตรนาฏศิลป์ท้องถิ่น มีคณะโนราเยาวชน และเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่ฝึกฝนและแสดงให้ความบันเทิงในงานรื่นเริงและ เทศกาลต่างๆ ในพื้นที่ภาคใต้ของไทย

Nora practitioners include performers, musicians, related craftspeople, and cultural heirs who participate in Nora ceremonies, whether or not they are performers. Many Nora practitioners are also teachers and students in local schools.

Traditionally, Nora was performed only by male artists. However, more equal school education has opened up opportunities for girls and young women to become involved in different aspects of this art form, from dancing, playing music and singing, to costume making. Therefore, there are now many all - female, all - youth Nora troupes, including some young primary school students, who perform publicly across Southern Thailand.

เครื่องแต่งกาย

Costume and Dress

นักแสดงโนราหลักทั้งชายและหญิง จะสวมเครื่องแต่งกายที่มีสีสันสดใส สวมเทริด บนศีรษะ มีเครื่องประดับป่า อก ทับทรวง สี่วาลัย ตามแบบเครื่องทรงกษัตริย์เจ้าเมือง มีที่คลุมไหล่ทำด้วยลูกปัดที่ออกแบบถักร้อย ตกแต่งสวยงาม รอบเอวมีห้อยหน้า ห้อยข้าง และปีกเหมือนนกที่ผูกรอบไปด้านหลังเรียกว่า ทางหงส์ เพื่อให้นักแสดงมีลักษณะเหมือนนก กินรี ผู้แสดงยังสวมเล็บโลหะยาวและโค้งงอ สร้างความโดดเด่นเมื่อรำรำ

ในปัจจุบันเครื่องแต่งกายโนรา สร้างสรรค์ด้วยลูกปัดที่ออกแบบพัฒนาขึ้นมาใหม่ เนื่องจากมีผู้หญิงแสดงโนรามากขึ้น ศิลปินโนรา ได้ออกแบบเครื่องลูกปัดให้สวยงามใช้ปกปิด ร่างกายส่วนบน และพัฒนาตกแต่งให้เหมาะสม กับการรำรำ เครื่องลูกปัดได้รับความนิยมสูง เพราะช่วยขับเน้นการรำรำในจังหวะที่รวดเร็ว ให้มีความสวยงามโดดเด่น การถักทอลูกปัดเดิม ใช้ลายข้าวหลามตัดและเป็นลูกปัดมีสีสัน ได้แก่ เหลือง แดง น้ำเงิน ขาว และเขียว โนราสามารถ ออกแบบลวดลายและสีสีนเองได้ เพื่อให้ การแสดงของตนมีความแตกต่าง มีโทนสี ที่งดงามตามที่ตนชอบหรือเหมาะกับโอกาส ที่แสดง

The main Nora performers – whether male or female – wear colorful and decorative costumes, with crowns or ‘Serd’ ornamented headdress, beads, bird – like wings tied around the waist, ornate scarves, and ‘Hang Hong’ or swan tails on the back providing the performers a bird – like appearance. Performers also wear long metallic fingernails that curl out from the fingers.

Today, Nora’s multi – coloured costumes consist of several pieces worn on the upper body with elaborate design beadwork. The fuller costumes and greater use of beadwork in Nora costumes has become more common in recent decades. They help to highlight the abrupt movements and turns in Nora dance and to show the individuality of Nora dancers. It is also partly because covering the upper torso has become more important once more women began performing Nora. Currently, Nora costumes for women and those for men are basically the same. While there were some traditional colour schemes (white, blue, red, green, yellow) and patterns in the beadwork (diamond – shaped), Nora performers now regularly select designs for their own beadwork patterns to individualize their costumes.

เครื่องแต่งกายโนรา

Nora Costume

เทริด / Headdress (Serd)

กำไล / Bangles

เล็บปลอม / Artificial fingernails

กำไลปลายแขน / Lower arm bangle

กำไลต้นแขน / Upper arm bangle

คลุมไหล่ / Shawl

บั้งคอ / Neck covers

สร้อยคอ / Necklace

ทับทรวง / Breastplate

รัดอก / Chest strap

บั้นเหน่ง / Girdle

ผ้านุ่ง / Brocade

สนับเพลาขาว / White underpants

ผ้าห้อยหน้า / Front waist sash

ผ้าห้อย / Waist sash

เทริด เป็นเครื่องสวมใส่บนศีรษะของนายโรง หรือ ตัวยี่นเครื่อง มีลักษณะคล้ายมงกุฏ ปลายมียอดเรียว ตกแต่งด้วยดอกเทริดที่มีลักษณะคล้ายดอกบัวเล็กๆ โดยรอบ มีกรอบหน้า และหูเทริด ถ้าเป็นเทริดที่เข้าพิธีแล้ว จะมีด้ายมงคลตกแต่งประดับไว้

The “Serd” is a uniquely designed short “crown” made of wood which Nora performers wear on their head during performances. It is also set on a special stand during the Rong Khru ritual. Formerly, only men could receive and use it, but now women performers can wear it, too. Among the special features of Nora crown are its design to frame the face, the arrangement of small lotus-flower-petal pieces around the crown, and its decoration with ceremonial thread received from having participated in Rong Khru ritual.

การรำรำ

Nora Dance

แม้ว่าการรำรำของโนราแต่ละคนจะมีมุมมองา เหลี่ยม วง แบบท่าที่แตกต่างกันตามลักษณะการสืบทอดแต่ละสายตระกูล แต่พื้นฐานสำคัญของภูมิรู้โนรา คือ การรำรำ ท่ารำ และกระบวนรำของโนราไม่มีแบบฉบับตายตัว ชื่อเรียกท่ารำ อีกทั้งลีลาในการรำมีความแตกต่างกัน ผู้ที่เป็นลูกหลานและลูกศิษย์จึงควรรำให้ถูกต้องตามแบบที่ครูของตนได้สอนไว้ องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้โนรามีการรำรำที่แตกต่างและโดดเด่นนั้นคล้ายคลึงกัน และเมื่อได้ฝึกท่ารำที่เป็นหลักพื้นฐานแล้ว โนราแต่ละคนสามารถสร้างแบบแผนการรำรำ การประสมท่า และทำบทรำร้องให้สอดคล้องกับลีลาที่ตนชอบและสร้างสรรค์เป็นลีลาเฉพาะของตนเองได้

The dance style of Nora performers centres on a set of different angular poses which varies with the teacher. All masters teach slightly different forms of Nora dance, so the dance poses and movements one learns differ from master to master. Students are expected to learn the basic dance poses and moves correctly with their teacher, but they are then permitted to modify some elements or poses in their performances. This dynamic process of learning Nora dance ensures there is always a lively foundation of basic movements and openness to artistic innovation.

การขับร้องและทำบท

Nora Singing and Performance - Making

นอกจากการรำรำแล้ว โนราต้องเป็นผู้ที่ขับร้องได้เพื่อสื่อสารบทกลอนที่สำคัญกับผู้ชม โดยมีเกณฑ์เรื่องเสียงดังฟังชัด เสียงร้องที่ดีต้องรับกับเสียงโหม่ง บทร้องของโนรา ได้แก่ บทกลอนที่เขียนไว้แล้ว เรียกว่า กำพรัด และบทกลอนที่โนราคิดขึ้นเองจากปฏิภาณ เรียกว่า มุดโต

In addition to their dance skills, Nora masters need to be skilled singers to communicate with their audiences and the spirits. Skilled singers are noted for matching their voice with the sound of the gong instrument called “mong.” Being able to sing and dance well simultaneously is considered a high art for Nora masters. Lyrics in Nora songs include written verses called “Kamprad” and improvised verses called “Mutto.”

โนราในโลกใหม่

Nora for a New World

โนรายังคงเป็นส่วนสำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนภาคใต้ของประเทศไทย และกลายเป็นศิลปะการแสดงแบบชนบทที่มีการเรียนการสอนในสตูดิโอและห้องเรียนในภาคใต้มากขึ้น ฝักรักในวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมของคนไทยและคนในภูมิภาคอื่นๆ

Nora remains an important and unique part of the cultural life of communities in Southern Thailand. It is increasingly a performing arts tradition being taught in studios and classrooms in the South and has embedded in the cultural lives of the Thai people and others in the region.

CREDIT

ที่ปรึกษา / Consultants

ชาย นครชัย

Chai Nakhonchai

อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

Director-General, Department of Cultural Promotion

ลิปิการ์ กำลังชัย

Lipikar Kamlungchai

รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

Deputy Director-General, Department of Cultural Promotion

วราพรรณ ชัยชนะศิริ

Waraphan Chaichanasiri

ผู้อำนวยการกองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

Director of Division of Intangible Cultural Heritage

กองบรรณาธิการ / Editorial Team

ชาคริต สิริฤกษ์

Chakrit Sittirit

สมภพ ปู่ไทย

Somphop Putai

นุพิน นันทเกียรติ

Nupin Nantakiat

ภัทนี สุธรรมพร

Pattanee Suthamporn

ณัฐฐา เขียนทองกุล

Nutta Kiantongkul

ผู้รับผิดชอบ / Project Manager

กลุ่มศูนย์ข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

กองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

Intangible Cultural Heritage Data Centre,

Division of Intangible Cultural Heritage, Department of Cultural Promotion

โทร. 0 2247 0013 ต่อ 1315, 1319 โทรสาร 0 2645 3061

Tel. +662 247 0013 ext. 1315, 1319 Fax +662 645 3061

เว็บไซต์ / Website <http://ich.culture.go.th>

เฟซบุ๊ก / Facebook www.facebook.com/ichthailand

อีเมล / E-mail thaiichdata@gmail.com

พิมพ์ที่ / Printed by

บริษัท ซันต้าการพิมพ์ จำกัด

Sunta Press Co., Ltd.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
Department of Cultural Promotion
Ministry of Culture of Thailand